

Előadásvázlat

EGYENJOGÚSÁG. AZ EGYENLŐ BÁNÁSMÓD KÖVETELMÉNYE

2017. október 16.

Pásztor Emese - Vissy Beatrix jegyzete alapján

I. Egyenlőségi követelmények (történeti dimenzióban) – fogalmi alapok

[IGAZSÁGOSSÁG (*Arisztotelész*), MÉLTÁNYOSSÁG (*Rawls*) → EGYENLŐSÉG]

- **EGYENJOGÚSÁG**
 - a) *Jogegyenlőség*
 - b) *Törvény előtti egyenlőség*
- legkorábbi állomás: **egyenlő jogi státusz** követelése
- polgári forradalmak vívmánya
- jelentése = mindenkire ugyanaz a tárgyi jogrend érvényesül (*törvény előtti egyenlőség*), a jogokat mindenki számára igazságtalan különbségtétel nélkül kell biztosítani (*jogegyenlőség*).
 - feltételezi: egyenlő jogképességet
 - felöleli: bíróság előtti egyenlőséget
- érvényesülése: **alanyi jogként** → kikényszeríthető
- Alaptörvény XV. cikk (1)-(3) bek.

DISZKRIMINÁCIÓTILALOM

- hátrányos megkülönböztetés tilalma: a **formális jogegyenlőség követelményének negatív megfogalmazása** (= jog a hátrányos megkülönböztetéstől mentes bánásmódhoz)
- Nem minden hátrányos megkülönböztetés tilos! → **Az önkényes diszkrimináció tilalma.**
- antidiszkriminációs klauzulákkal védett tulajdonságok: fokozatosan bővül: vö. „egyéb helyzet”
- At. XV. cikk (2) bek.

ESÉLYEGYENLŐSÉG

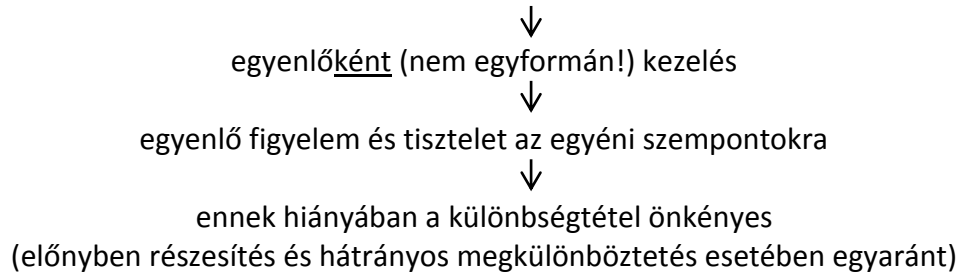
- XIX. század (kapitalizmus): **az igazságtalan egyenlőtlenségek mérséklésének követelése** (e nélkül a jogegyenlőség csak **formális**)
- jelentése = az erőforrások egyenlősége (esélykiegyenlítést támogató intézkedésekkel)
- érvényesülése: **nem alanyi jog**, a javak újraelosztása nem kényszeríthető ki → az állam a tényleges szükségletek, saját preferenciái és teherbíró-képessége fényében mérlegelhet
- At. XV. cikk (4)-(5) bek.

II. Alkotmányos alapok – egyenlőség az Alkotmánybíróság felfogásában

AB összeforrasztja az egyenlőség követelményét az emberi méltósághoz való joggal
[először: 9/1990. (IV. 25.) AB határozat]

diszkriminációtilalom = egyenlő méltóságú személyként kezelés

- az egész jogrendszerre kiterjedő tilalom
- a jogi személyeket is védi

III. Nemzetközi meghatározottság

- magas nemzetközi sztenderdek
- regionális szinten:
 - EEJE 14. cikk – egyezményben biztosított jogok vonatkozásában
 - EEJE 12. kieg. jkv. (2000, 2005) – általános tilalom (Mo. aláírta, de nem hirdették ki)
 - uniós irányelvek elvárásai és hatása (EBH felállítása, antidiszkriminációs tv.)
 - a faji egyenlőség irányelve (2003/43/EK irányelv)
 - foglalkoztatás területén (2000/78/EK irányelv, 2006/54/EK irányelv)

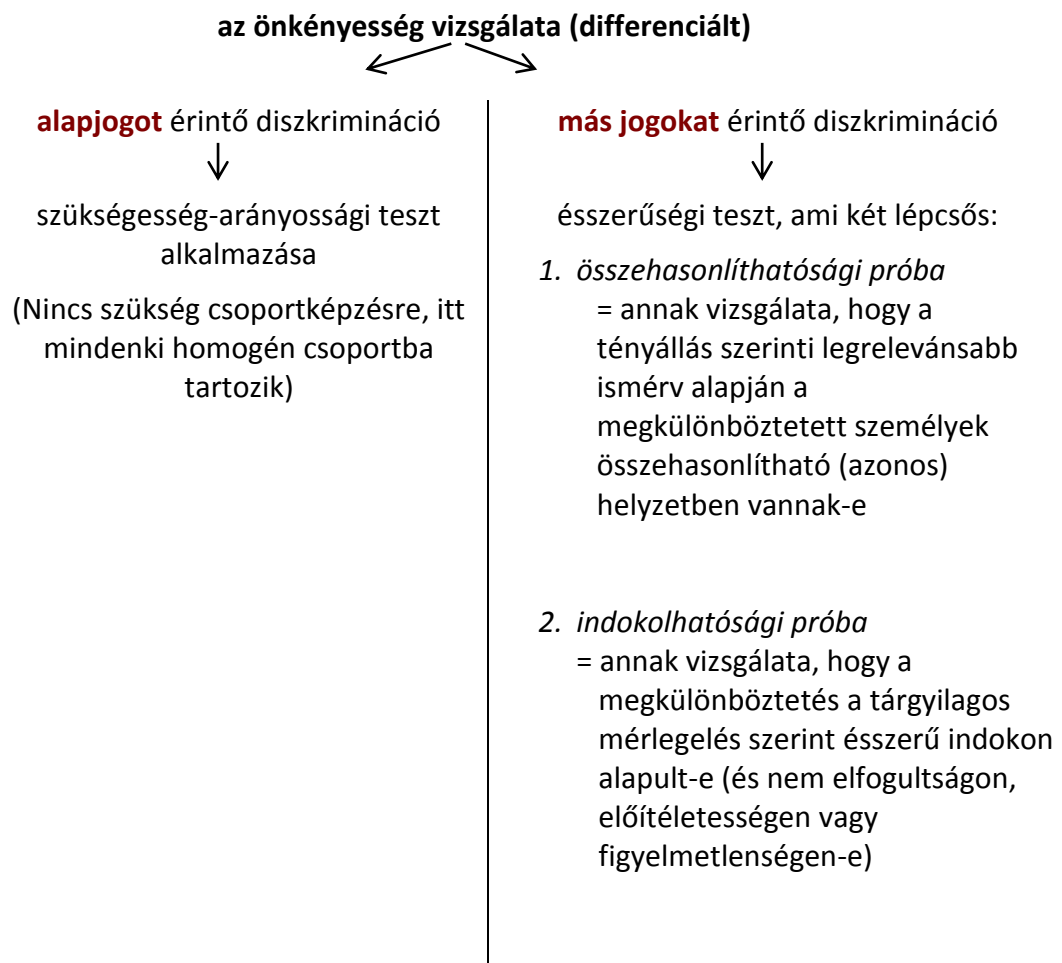
IV. Egyenlő bánásmódra kötelezettek (Ebktv. 4-6. §)

- közhatalom
- a magánszféra egyes jogviszonyaiban
 - a nyilvános magánszférában: szerződéskötésre nyilvános ajánlattétel, arra felhívás; áruforgalmazás, szolgáltatás-nyújtás ügyfélforgalom számára nyitva álló helyiségben
 - állami támogatások felhasználása
 - foglalkoztatási jogviszonyok

V. Egyenlő bánásmódot sértő magatartások, a diszkrimináció megnyilvánulása (Ebktv. 8-10. §)

- **KÖZVETLEN** (=leplezetlen) és **KÖZVETETT** (=rejtett) hátrányos megkülönböztetés
- **JOGELLENES ELKÜLÖNÍTÉS**
 - az elkülönítés csak akkor lehet jogszerű, ha tv. kifejezetten megengedi
 - máskülönben irreleváns, hogy az elkülönítetteket egyenlőként kezelik-e vagy sem, az elkülönítés ab ovo önkényes
- **ZAKLATÁS**
 - gyötrelmekozás egy védett tulajdonsággal összefüggésben → ellenséges, megalázó, megfélemlítő környezet kialakítása
- **MEGTORLÁS**
 - jogsérelem-okozás vagy azzal fenyegetés, arra válaszként, hogy az illető kifogást emelt az egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatt
→ és a fentiekre adott utasítás.

VI. A különbségtétel megengedhetősége – kimentés

VII. Kikényszerítés, jogvédelmi mechanizmusok

- bírósági jogvédelem (AB és rendesbírók)
 - jogérvényesítés jogalapja: Ptk. 2:51. §
 - közérdekű igényérvényesítés
 - jogalapja, eljárásjogi feltételei: Ebktv. 20. §
- hatósági jogvédelem: Egyenlő Bánásmód Hatóság: az EBH jogállása, hatáskörei, eljárása, jogkövetkezmények
 - jogérvényesítés jogalapja: Ebktv. 15. § (1) bek. a) pont
 - eljárás hivatalból: Ebktv. 15. § (5) bek.
 - közérdekű igényérvényesítés: Ebktv. 18. § (3) bek.
- garanciális eljárási szabály
 - osztott bizonyítás: Ebktv. 19. §

KULCSFOGALMAK

jogegyenlőség/egyenjogúság * törvény előtti egyenlőség * diszkriminációtilalom/a hátrányos megkülönböztetés tilalma * esélyegyenlőség * egyenlő emberi méltóság * nemzetközi jogi dokumentumok * uniós jogforrások * egyenlő bánásmódra kötelezettek * horizontális hatály * közvetlen és közvetett hátrányos megkülönböztetés * alapjogok közötti különbségtétel * szükségességi-arányossági teszt * egyéb jogok közötti különbségtétel * összehasonlíthatósági próba * ésszerűségi teszt * a diszkrimináció egyéb formái: jogellenes elkülönítés; zaklatás; megtorlás; előnyben részesítés * bírósági jogvédelem * hatósági jogvédelem * az Egyenlő Bánásmód Hatóság funkciója, jogállása, függetlenségének garanciái * a hatóság eljárása * közérdekű igényérvényesítés * osztott bizonyítás